Инв. №: 102
III 914

ДОКУМЕНТИ
по
ПРЕВРАТЪТЪ
на
ДЕВЕТИЙ АВГУСТЪ.

СЪ ПРЕДИСЛОВИЕ
ОТЪ
З. СТОЯНОВЪ.

СОФИЯ
КНИГОПЕЧАТНИЦА НА ЯНКО С. КОВАЧЕВЪ
1887.

3534
В 887.2

941Б, 084.1

91

V95 ~~8~~ 0

05

ОКР. НАР. БИБЛИОТЕКА - ВАРНА
№ 17578 / 1988 г.

ПРЕДИСЛОВИЕ.

Отъ 9-ий Августъ на самъ, нашата история е богата съ факти и сѫбития, съ свѣтли и тъмни дѣла. Тие послѣднитѣ, на които краката сѫ къси, диритѣ сѫ уничтожени отъ самитѣ имъ автори, събирането имъ и групирането имъ е по-мѫчно. Ето защо ние сме се завзеле още съ време, да изучимъ и съберемъ въ едно цѣло всичко онова, което е движило, насърдчавало и въодушевлявало калнитѣ ония слуги отъ чуждата капия, които се казватъ: Груевъ, Бендеревъ, Радко Димитриевъ и прочее тѣхни събратия.

Мѣжду другото, ние можехме да се снабдимъ съ нѣколко телеграмми отъ 9, 10, 11 и 12 Августъ, които сѫ като корона на всичкитѣ дѣйствия, замисли и нравственностьта на тие автори. Всичката тѣхна не българска партия, като захванешъ отъ Гатчино и свършишъ съ Пантели Кисимовъ, само съ това живѣятъ и се движатъ, че русский царь билъ великъ, нѣмеца Батембергъ презрѣнъ и ничтоженъ. Волята и словото на първий биле небесянъ грьмъ по цѣла България, когато неговий пратеникъ, Батембергъ, се явявалъ като божи наказание за всѣка православна душа. По-ясно казано, въпросътъ отъ Гатчино бѣше поставенъ така: или Александръ III въ България, или Александръ I. Всичко честно и благородно, щото бѣ родила България, казваше: Да живѣятъ и двамата, но „сѣки да си сѣди на мѣстото“. Не! отговориха слугитѣ и почитателитѣ на дървената държка. „Царя, неговата воля и всемогущото православие трѣба да пробиятъ върхъ въ България. Ние българитѣ, които сме създадени отъ велика Руссия при Плѣвенъ, като покорни слуги трѣба да слушаме само и се покоряваме“ . . .

Кой е великъ, кой е ничтоженъ отъ тие двѣ групи — ние сме го говорили вече нѣколко пѫти. Важното за насъ е това, че почитателитѣ на България и на своятъ държавенъ глава, при всичко, че идеалитѣ имъ бѣха много отвлечени и не достѫпни за обикновеннитѣ сѫщества — срѣдствата имъ въ неравната борба бѣха честни, явни и прями. Поклонницитѣ на волята бѣха хайдути въ своитѣ дѣйствия. Освѣнь силното, практическото, понятното, историческото и фактическото орѫжие — злоупотрѣбенно разбира се отъ тѣхъ, — тѣ си послужиха още и съ съблазнателната привлекателность на рублата, която ние **българитѣ**, нѣмахме. Подкупъ, обѣщания, златни гори, медъ и масло, нѣмание данъкъ, като дойде покровителя; не заманието солдати; подаряванието по единъ чифтъ волове; Санъ-Стефанска България; жална Македония; пълно съединение; славянско царство; веселъ алѫшъ-веришъ и пр. и пр. — не бѣ шега, всичко това бѣ въ състояние да понижи реномето на народнитѣ ратници, да убие въ тѣхъ вѣра, надѣжда и съмнителни идеали!

Не стигаше и това. Пуснаха се въ ходъ: измами, лъжи, фалшификации, сахтекерлъци, насилие, злоупотрѣбления и заблуждения, като че волята, покровителството и православието да бѣха конокрадство. Мѣжду другитѣ трескави обстоятелства въ потвърждения на казаното отъ насъ, мѣжду прѣснитѣ събития отъ Бургасъ, Перущица, Сливенъ, Каулбарсъ, **заемътъ**, Силистра, Русчукъ, Мантовъ и пр., нека читателитѣ прочетатъ и документитѣ по 9-ий Августь, които ние публикуваме понататъкъ. Злото за България, божето наказание, Батембергъ, за което русската дипломация бѣше проглушила свѣтътъ, пада на 9-ий. Подиръ нѣколко часа, телеграммата хучи отъ Петербургъ, съ която се благодари на обичний български народъ, че той е успѣлъ най-послѣ да се отърве отъ божето наказание. Телеграммата се чете отъ балкона на русското консулато, развратний оня калугеръ Климентъ благославя стадото, а това послѣдното пречупило рабски вратъ въ кальта и боклукътъ — вика до небесата: „да живѣй покровителя! Долу швабитѣ!

Но чудо девято — волята изнасилена, надвесва се и прави компромисъ, съ най чувствителнитѣ нечистотий! Пустия му български народъ, на мѣсто да благодари, на мѣсто да прави тепли молитви, че се освободилъ, гевези се. Тогава патриотитѣ-герои, удрятъ го на подлости. Три деня царува въ София славянска политика, триста е лъжи пуснала въ обращение. Слаби и несъстоятелни биле за тѣхъ военното положение, половитѣ сѫдилища, ареститѣ, конвоитѣ и „отговарянието съ главитѣ“, безъ да говоримъ за волята, която ако бѣше истинска, ако имаше поклонници въ България, сухо и сурово щѣше да съедини. Не стига и това, ами каналитѣ на волята, подиръ три деня, такъвъ бѣгъ му удариха къмъ тихий бѣлъ Дунава, щото на свѣткавица приличаха. Е, дяволъ да го земе, ако ние бѣхме сайбия на тая воля, която въ три деня издѫхна, то се обѣсвахме въ своитѣ палати! . . .

„А защо сега се държи въ България военно положение и воення сѫдилища, когато народътъ е противъ волята“? ще да ни възразятъ мнозина“. А-а! Та вие искате да теглитѣ паралери мѣжду 9-ий и сега? Мѣжду хайдушкото, крадливото отъ една страна, благородното и високото отъ друга? Тогава слушайте. Днешното е рожба, плодъ на първото т. е. на **девятото** число. Хората, които днесь обявяватъ военно положение, отъ Витоша викаха, двѣ години преди 9-ий Августъ, че кражбата на държавенъ глава е бездѫнна пропасть за България! Тие хора обявяватъ военно положение, сѫдятъ и наказватъ, но въ сѫщото време отпущатъ по стотина проклетии противъ купенитѣ слуги отъ 9-ий и срѣщо тѣхний жестокъ учитель! Днесь нѣма въ България ни единъ истински българинъ, който да не желае, щото да се повърне пакъ старото, което е било до 9-ий, да настѫпи въ отечеството ни **статуквото**. Въ българската хубава и райска земица са вкарани крастави и шугави кози, които сѫ омѫрсили гдѣщо то е било честно и дѣвственно, ето защо сѫ се спрѣли закони и свобода. Днесь — много и много е днесь! . . .

Днесь въ България вие гнѣздо не комунарката Луиза Мишелъ, не Вера Засуличъ и князь Крапоткинъ, но такъвъ единъ дъртъ революционеръ, отъ поглѣдътъ само на който генералъ Буланже би потреперазъ, а Катковъ би станалъ либералъ! Първитѣ сѫ като канарийки въ лагерътъ на анархизмътъ, а вторият е жълтоокъ бухалъ . . . . Никоя държава подъ ясното небе, не е имала до сега такъвъ караконджо. Прочее, ние пребиваме пръститѣ на всички ония гевезата, които не знаятъ що ще каже анархия **par la grêce de dieu,** които лаятъ на мѣсецъ!

Най-послѣ ние не сме се хвалили съ това или онова, не сме правили революция, не сме крали князове, не сме говорили, че ако тогова или оногова нѣма въ България — то ще да падне на предя ни на колѣни цѣлий народъ. Нека говорятъ фактитѣ за насъ, нека кажатъ лакеитѣ: колко деня царуваха тѣ въ София, Бургасъ, Сливенъ, Силистра и Русчукъ? Нека допълнятъ Радко Наполеончето, Груевъ овцата, Бендеревъ брадвата, Пенчо Черковски дисагитѣ и други още прахости — на колко пѫти имъ се пука далъкътъ дордѣто стигнатъ въ канцеларията на Хитрово? Не е злѣ да се поиска мнѣнието и на Негово Високопревъсходителство генералъ Каулбарса. Майсѫсъ московецъ като ощипа пѫтьтъ отъ Варна, въ Руссе очитѣ му бѣха искочили като кратяци, сякашъ че носяше на гърбътъ си сто пуда товаръ.

6 Септемврий билъ английско дѣло, на което станалъ ортакъ и Батембергъ, а народътъ билъ съвсѣмъ чуждъ, говорятъ бухалитѣ отъ Петербургъ и Москва, на пукъ и на инатъ предъ истинната, предъ святото дѣло и предъ человѣщинита. Но я да сравнимъ 6-ий съ 9-ий, съ 22 (Октомврий), съ 16 и 19 Февруарий? Па може ли да бѫде тукъ какво-годѣ сравнение? На 6-ий Септемврий, цѣлъ българский народъ вика съ единъ гласъ урра, а на позорнитѣ 9-ий, 22-ий, 16-ий и 19-ий, сѫщий тоя народъ кълне съ двѣтѣ си рѫцѣ!

Поразителна послѣдователность ни представлява цѣлата върволица на предателскитѣ актове въ България отъ 9-ий насамъ и тѣхнитѣ автори. Бе, че какъ се не излѫга единъ отъ тѣхъ да сложи глава въ борбата, да умрѣ като човѣкъ за дѣлото, въ правотата на което е билъ убѣденъ? Груевъ, Бендеревъ, Радко, Стояновъ, Паковъ, Зафировъ, Кѫрджиевъ, Каваловъ, Вазовъ, Златарски, патриотитѣ отъ Струмский полкъ, Искричъ Кесяковъ, Антонъ Ѳеодоровичъ Теохаровъ, Енчевичъ, братия Кишелски, братия Бѣлови, Сарафовъ, Хр. Ивановъ, Набоковъ, Залевски, Узуновъ, Филовъ, Зеленогоровъ Крьстевъ и други още много рубладжий — гдѣ ги? Дигнали съ себѣ си цѣла дружина, кълнали се въ вѣра и въ бога, щомъ имъ замирише на гробъ — бѣгатъ като подплашени жетварки въ турско врѣме! Наистина, че Вазовъ и Кръстевъ паднаха убити, но куршумитѣ ги удряха въ гърбоветѣ, въ позорно бѣгство паднаха тѣ. И твърдѣ е естественна тѣхната постѫпка. Хора, които сѫ възстанали за рубла, за **спасибо**, за академическа похтичка и за голѣмъ чинъ — никога не умиратъ. Умиратъ: Хаджи Димитръ, Караджата, Ботевъ, Левски и стотина още герои.

Спомѣнахме академия, па ни дойде на умътъ едно твърде важно обстоятелство. Ние настояваме да казваме, че русската военна академия е играла и ще да играе още твърдѣ завидна роль въ нашитѣ обществени дѣла. 9-ий Августъ, бунтовитѣ по другитѣ градове по-послѣ, бунтови, които се правяха само отъ двама трима идиоти офицерчета; симпатическитѣ демонстрации на шумненскитѣ артиллеристи за въ полза на Каулбарса и други още измѣни, много длъжатъ на академията. Мѣжду другитѣ срѣдства за убиванието народното чувство въ България, нашитѣ покровители сѫ считали и академията, както и другитѣ русски военни училища. Тѣ сѫ биле като казанъ за претопяванието на нашата народность. Бивши бакалчета, чирачета и третоклассници, които на български не можаха да си запишатъ правилно името, створиха имъ се вратата на това учебно завѣдение. Съ заплата по 100—150 рубли на мѣсеца, тѣ свършваха за 2—3 години. Бѣлитѣ ръкавици, пара́та на хубавий чай, вечеринкитѣ, дамскитѣ общества, генералската усмивка, невский проспектъ, срѣбарната похтичка, партикулярното купе, шинеля съ червеното сукно, громкото: „денщикъ, подай чайку!„ и пр. и пр., челдисаха умътъ на нашитѣ колибарчета, направиха отъ тѣхъ българска военна аристокрация. Въ своята битность въ Россия, въ задушената тамошна сфера, гдѣто сѫ слушали постоянно едно и сѫщо: „ти какаго чина?“ - “манаршо благоволѣние, преданность къ царю„ и пр., тѣ изгубиха всичко българско, народно и патриотическо. Трѣбаше се натури, желѣзни и гранитни, за да можатъ да оцѣлѣятъ отъ автократический развратъ; но нашитѣ инструктори-учители съ време бѣха се распорѣдили, щото да пращатъ въ Руссия, повече мегкошави натури. Ето защо, ние виждаме, по-малко число русски въспитанници, които защищяватъ българското дѣло, а повечето измѣниха на своето отечество.

Възвърнатъ се въ България, послѣ академията, тѣ глѣдаха на своитѣ **прости** другари, на всичко щото е българско, отъ седмото небе, отъ Невский проспектъ. Двѣ думи кажатъ, на третята ще спомѣнатъ: Петербургъ, генералъ отъ инфентерии еди-кой си, висшето общество, кружока на баришнитѣ и т. н. Ние знаеме отъ близо, че когато си дойдоха въ Пловдивъ румелийски нѣкои академисти: Радкото, Тянковъ и други, първата имъ длъжность и постоянна грижа бѣше: да се създаде отъ тѣхъ нѣщо като букетъ, да имъ се дадатъ права и предпочитания, както било въ Россия съ намъ коя си часть. Петербургскитѣ идеали, да си иматъ свое купенце, само като се прокашлятъ отвътрѣ да ги поздравляватъ хората по улицитѣ и да си казватъ на ухото: „Полковникъ Радко минува — гдѣ ли е билъ? У генералъ Бендерова, или у майоръ Тянкова — има довечера вечеринка съ чай на прекуска“ и пр. и пр.;

а Радко да клюмва само съ главата си презъ стѫклата. Едно отъ условията съ полковникъ Сахарова за извършванието 9-ий Августъ, е било правата на академиститѣ и тѣхното златно бѫдѫще.

Не е за чудени; това обстоятелство, да свършишъ академия за 2—3 години, безъ всѣкакви екзамени, да имашъ срѣбарна похтичка, която може да се равни съ три чифлика и съ петъ воденици, е залъгъ твърде съблезнателенъ. Защо въ Франция и Белгия не отиватъ нашитѣ академисти? Защото тамъ нѣма покровителски цѣли и права южнихъ Славянъ. Ние сме увѣрени, че петербургската военна академия, ще отсѣче новъ медалъ за 9-ий Августъ, защото той е плодъ на нейнитѣ стѣни, Генералъ Драгомировъ, директора на тая академия, бѣше казалъ на авторитѣ на предателския актъ така: **Спасибо на тие наши въспитаници, които доказаха, че сѫ вѣрни питомци на нашитѣ завѣдения; а позоръ и пятно за ония отъ тѣхъ, които измѣниха** (т. е. които останаха български патриоти)! А генералъ Вановски, воен. рус. министръ, бѣше казалъ на нѣколко румелийски въспитаници, когато му се представили първъ пѫть: **Имамъ свѣдения, че вие негодовате нѣщо противъ русскитѣ въ ваший край офицери. Трѣба да знаете, „что оны себѣ дома“**! Извикалъ генерала и трѫшналъ вратата.

Знаеме ние още много отдѣлни фактови, които ни убѣждаватъ окончателно въ нашитѣ слова. Майоръ Узуновъ взе живо участие въ врьщанието на князьтъ. Десять пѫти сьмъ го чувалъ да говори, че той ще да се бие съ русситѣ. Но академията му строши главата. Единъ день той получава едно писамце, отъ генералша (Драгомирова ако се не лѫжа), въ което се говорило: **ваша дорога на всегда закрита въ академии**. Послѣ получванието на това писмо, Узуновъ се побърка, не излизаше изъ кѫщи, рѣдко се виждаше съ хората, а домашнитѣ му разказваха, че писмото стояло върху массата му, което той постоянно глѣдалъ и пѫшкалъ. Това пѫшкание роди 19-ий Февруарий и Дунавский пѣсѫкъ. По време на Каулбарса, имаше едно секретно извѣстие, че който отъ българскитѣ офицери направи бунтъ и опозори своето правителство, то академията ще бѫде отворена. Кожухаровъ, Гранчаровъ, Тепавичаровъ, Рясковъ и други, отъ които първитѣ двама сѫ постѫпили вече въ академията — това имъ бѣше цѣльта. Друго едно ничтожно сѫщество, което бѣше питало: има ли желѣзница мѣжду Шипка и Габрово, поревнело му се и нему да има похтичка. Но глупо като сто свини, нищо му не иде отрѫки да направи противъ правителството. Сѣда мисли, и ето каква рецепта си приготвило. Бѣше въ София извѣстний Катковъ слуга, Кочетовъ (**Русский Странникъ**). Нашето ничтожество, заедно съ госпожата си, посѣтява го на хотельтъ. Като го попиталъ, кой е той и съ какво се занимава, ничтожеството отговорило: „И срамно, и смѣшно е да ви кажа, г. Кореспондентъ! Азъ имамъ злочестината да съмъ български офецеръ!“ Оня злощастникъ кап. Зеленогоровъ така сѫщо падна за академията. Неговата Дулцина Таболска бѣше го опѣкла на рѫженъ, щото и той прави-струва, да има срѣбарна похтичка, да отиди и свърши. Много пѫти, съ своята наивность, той ни е питалъ: „а бе **приятелю**, истина ли е, че е разрѣшено вече на българчетата да се завърнатъ въ академията?“ Сиромаха!

И така, за академията, България се продаде. Нашето правителство ще да направи натриотическо дѣло, ако затвори пѫтьтъ къмъ тая академия. Белгия и Германия трѣба да дава храна на нашитѣ военни учени.

Ние обѣщаваме въ скоро време, да извадимъ на бѣлъ свѣтъ документитѣ по всичкитѣ измѣнически движения.

София, 24 Мартъ 1887 год.

З. Стояновъ.

I.

На 19-ий Августъ миналата година се случихъ въ Шуменъ — ни пиши единъ приятель, който ни снабди съ найголѣмата часть на документитѣ находящи се въ тая брошурка.

Извѣстията, които дойдоха тоя день отъ София поразиха насалението. Първата телеграмма гласеше така:

„До Окрѫжния управитель.

„Принцъ Александръ Батембергъ низверженъ отъ престола. Направете митинги № 1 **Каравеловъ**.“

Кавенетата се напълниха съ свѣтъ всѣкой се питаше какво е станало въ София и какво има да става въ България.

Около пладня се пръсна въ града една втора телеграмма подписана отъ **Майора Груева** „Главнокомандующий на Българската армия“ съ слѣдующето съдържание:

„Принцъ Батембергъ низверженъ отъ българския Престолъ тазъ вечеръ. Привременно правителство съставено отъ Каравеловъ, Стамболовъ, Цанковъ, Бурмовъ, Т. Икономовъ, Величковъ, Маджаровъ, Радославовъ, Мановъ, Стоиловъ, Грековъ, Военний Министръ Майоръ Никифоровъ. . . . № 4.

Тази телеграмма побърка умоветѣ. Новината за свалянието Господаря бѣше всички убѣдила, че е станало въ София нѣкое престѫпление, че може би Князя да не е свалeнъ отъ престола, но да е убитъ, и всѣкой се боеше, че за България ще наченатъ черни дни: крьвопролития, огкньове, разорения които, безъ съмнѣние, ще докаратъ чужда окупация, сирѣчь политическо оничтожение на народа ни и поробванье на населението подъ ново чуждо иго. Телеграммата на Майора Груева промѣни неизвѣстностьта. „Ако водачитѣ на партиитѣ сѫ си подали рѫка, казваха едни, това доказва, че положението на отечеството е станало много критическо.“ „Ако всичкитѣ партий сѫ се заговорили, казваха други, причината ще е, че Князя ще е убитъ отъ нѣкоя злодѣйска рѫка, и че всички сѫ скочили противъ това звѣрско престѫпление.“ И еднитѣ, и другитѣ обаче неочакваха нищо добро за България отъ извършеното въ София злодѣйство.

Когато се расправаха тие работи, влѣзе въ кавенето и единъ мой приятель, който още не бѣше видѣлъ телеграммата на Майора Груева. Като му я прочетоха, той се замисли една минута и отговори: „Това правителство прилича много на **Ноевия ковчегъ**; въ него сѫ влѣзли и хора и вълци и тигари и овцѣ и випери; въ днешнитѣ врѣмена такова чудо не може да се случи, слѣдователно Груевъ **лъжи**“.

Тая бѣлѣжка на моя приятель уголѣми още повече хаоса въ умоветѣ. Какво е тогава станало въ София? се питаше всѣкой, но безъ да може да си даде нѣкакъвъ вѣренъ отговоръ. Вѣрното бѣше само това, че Княза не бѣше вече Князь, че той бѣше или сваленъ отъ престола, или убитъ, и че нѣкои хора бѣха взели властьта въ рѫцѣтѣ си. Между тия хора сѫ непремѣнно Каравеловъ и Груевъ, понеже тѣ испращаха телеграмми по България. Никой не си помислеваше обаче, че може тия, които сѫ зели властьта, да сѫ въ сѫщото врѣме и злодѣйцитѣ, които сѫ свалили или убили Княза, понеже никой не може да си въобрази, че най-ближнитѣ до Княза хора ще приематъ да се окалятъ съ едно такова престѫпление. Каравеловъ, тоя Кяравеловъ, за когото Княза говореше гдѣ сѣдне и гдѣ падне, че той му е най-вѣрния човѣкъ — звѣръ и скотъ трѣбваше да бѫде тоя човѣкъ, да тури рѫка на Князьтъ?

Думитѣ на приятельтъ обаче ме сепнаха. „Може ли, си казахъ азъ, тая скръбна трагедия да е основана на една **лъжа**, на една безсъвѣстна **измама**?“ И отъ тая минута моя духъ се хвърли къмъ една само страна и именно: да издиря до колко **лъжата** и **измамата** сѫ играли роль въ сваляниeто отъ престола на Княза Александра, сваляние което въ всѣкой случай щеше да има за България много лоши сетнини.

На втория день азъ тръгнахъ отъ Щуменъ за Руссе, Разградъ и отъ тамъ за по-далечь съ твърдото намѣрение да не загубямъ отъ очи онова което се вършаше въ София и България по сваляниeто на Господаря и да се старая да издиря не само **причинитѣ** на това сваляньe, но и **срѣдствата** които сѫ се употрѣбили за неговото сполучваньe. За мень това не бѣше много мѫчно. Азъ се познавахъ на всѣкадѣ съ административнитѣ и финансовитѣ чиновници, съ телеграфиститѣ и съ много отъ офицеритѣ и тѣ всички нѣмаха нищо скришно отъ мень. Плода на тия мои издирвания се увѣнча до една степень съ успѣхъ.

Въ Растояние на моето петмѣсѣчно пѫтуваньe въ Сѣверна и Южна България азъ събрахъ преписи отъ стотина и повече телеграмми които се отнасятъ до сваляньето на Негово Височество. Тия телеграмми сѫ отъ разни дати, до разни лица и за разни работи. За да се теглятъ обаче отъ тѣхъ заключенията, които искамъ да изадя, необходимо е да се наредътъ тѣ и обнародватъ, не по датитѣ и мѣстата имъ, но по прѣдмѣтъ. Само по тоя начинъ читателя ще може да си направи едно вѣрно понятие за авторитѣ на преврата отъ 9 Августь и за тѣхнатā нравственность.

II.

Кои сѫ „причинитѣ“ за сваляньето Княза отъ престола?

Тия причини не могатъ да се искажатъ съ двѣ думи, попонеже сѫ многобройни.

Въ сваланието Господаря отъ българския престолъ сѫ взели участия много фактори; но тѣ могать да се раздѣлятъ на двѣ каторий: **водачитѣ и машитѣ**. Водачитѣ сѫ русситѣ, а машитѣ сѫ българитѣ.

Русситѣ не ни освободиха отъ турското иго, тѣ изгониха само турскитѣ власти отъ България и приготвиха нашето завоевание отъ сама Руссия. Тѣ трѣбаше така да постѫпятъ, понеже другитѣ Велики Сили нещѣха да ги оставятъ да завладѣятъ за сѣбе си тия хубави мѣста. Голѣмата и тѣжката дума на русситѣ: **Кровъ проливали** е злоупотрѣбена хайдишки. Тя е прахъ въ очитѣ на Българитѣ. Гдѣ русситѣ не сѫ проливали кръвъ? Дали не за престола на австрийский Царь? Да ли не за короната на Сарденский Краль? За равновѣсието европейско, за цѣлостьта на турската империя, противъ конституцийтѣ и пр. и пр. Ами въ Азия? Колко русски синове са паднали въ пустинитѣ: Бухарски, Тешкенски, Черказски, Татарски и пр. Колко пѫти сѫ дохождали русситѣ само въ България, **безъ да подозиратъ** обаче, че живѣятъ българи въ тая страна? Когато въ 1828 година отишле българи при Дебиче въ Едрине, да го попитатъ ще има ли и за тѣхъ нѣщо, той имъ отговорилъ: „**Язъкъ, забравихъ ви.** Всичката тая кръвъ се е проливала за вѣтрътъ, за кефа царски, за Божий Гробъ, за лудини и за грабителства! Русский народъ е като купъ мѣсо. Щомъ нѣкои отъ неговитѣ царьове се поразсърди и трѣба да даде нѣкоя правдинка, на часа обявява война, за да се отвлѣче общото внимание. Съ какво може да се обясни тая диводия, че вчера освободили България, днесь искатъ да я окупиратъ съ казаци и турци? Една свободна България е смъртъ за русскитѣ ханови.

За да могатъ да освоятъ неусѣтно България, трѣбваше българската войска, подъ разни предлози, да стои въ тѣхнитѣ ржцѣ, а въ сжщото време населението да нѣма миръ и покой. До 6-й септемврий българската войска бѣше русска. Всичкитѣ по високи мѣста бѣха въ ржцѣтѣ на русски офицери. Военния Министръ бѣше руссинъ, българскитѣ офицери, и особенно ония, които показваха нѣкакъвъ патриотизмъ и самостоятелность, се коряха и унижаваха предъ фронта на войницитѣ за да имъ се счупи авторитета.

За да могатъ да се държатъ въ ржка и русситѣ офицери даваше имъ се отъ Агентството въ София втора плата; ония обаче отъ тѣхъ, които се сприятеляваха съ Българитѣ или които се оженваха за нѣкоя Българка, се гонѣха и най-послѣ изтикваха изъ България. Русския офицеръ трѣбваше да е въ България, като въ една завоевана страна, той трѣбваше да е чуждъ за Българското население, за да може да е жестокъ, когато има нужда, сирѣчь когато България ще трѣбаше да промѣни Господаря си.

За да не се изгубва тая жестокость, Руското правителство бѣше рѣшило да не остави никой офицеръ повече отъ три години въ България. По тоя начинъ не бѣше възможно да се скопчатъ никакви приятелски връзки мѣжду тѣхъ и Българетѣ, никакво съчувствие не можеше да се породи въ тие офицери къмъ мѣстното население и тѣ вѣчно оставаха врагове на страната, която ги храняше и на която тѣ не можаха да желаятъ освѣнъ злото. — Ето защо тѣ глѣдаха най много да правятъ казарми, постройки, арсенали и пр., щото да могжтъ да се осигорятъ чрезъ кражби и злоупотрѣбление.

Така се приготвяше **войската** за завоевание на България. Въ сжщото време се подготвяше и населението.

Населението трѣбаше да **бактиса** отъ своитѣ народни водачи за да обърне поглѣдитѣ си къмъ Петербургъ, Ето защо се поддържаше ту едната, ту другата партия; ето защо се гонеше всѣко министерство което бѣше на власть; ето защо се **насърдчаваха** и послѣ пакъ **задържаха** стремленията на съединението съ Южна България, за освобождението на Македония. Миръ не трѣбваше дя има нито въ духоветѣ, нито въ страната; търговията трѣбваше да страда подъ тия кипения, подъ тая неизвѣстность за идущия день. Презъ 1884 година, Пловдивский Русски консулъ Сорокинъ поддържаше Цанковиститѣ (лъжливитѣ съединисти) въ Южна България, а Кояндръ въ София ги гонеше и държеше съ Каравелова. **Раздѣлей и владѣй**! Ето коварната политика на Петербургъ.

На Българскитѣ офицери не бѣше позволено да се учатъ освѣнъ въ русскитѣ военни академи; тѣхния хоризонтъ трѣбваше да се ограничава отъ русското небе; тѣ нетрѣбаха да знаятъ какво има вънъ отъ тоя русски хоризонтъ, както мишката отъ баснята, която се бѣше родила въ кошницита съ орѣхитѣ, и то съ цѣль да могѫтъ да бѫдатъ повече слѣпи русски орѫдия.

Смѣткитѣ имъ относително до Българскитѣ офицери излѣзоха вѣрни; тѣ намѣриха мѣжду тия въспитаници на русскитѣ акедемии хора, съ тѣсенъ крѫгозоръ, хора безъ въспитание, които приеха да имъ станатъ **маши** за освоението на България.

Въ Руссия Държавния Глава е всичко; Русситѣ сѫ убѣдени че всичко което се върши въ Руссия, добро и зло излиза отъ двора. За това тѣ посѣгатъ на живота на императора си, или го убиватъ, когато искатъ до добиятъ за отечеството си нѣкои права. Тѣ не могѫтъ да си помислятъ че ако това е така въ Руссия, не значи че трѣба да бѫде сѫщото и въ другитѣ страни. Тѣ вѣрваха че въ България всичко зависи отъ Княза. Ако Събранието не даде на Полякова концесията на Народ. Банка, виновния бѣше въ тѣхнитѣ очи Княза; ако се намѣри Българско Дружество за да построи желѣзната линия, вината бѣше въ Княза; ако Българетѣ обичатъ отечеството си и искатъ да сѫ независими, ако тѣ не приеиматъ да стане България задунайска губерния, причината е Княза. Тѣ си въображаваха слѣдователно, че като се убие Княза или се свали отъ престола, Българския народъ ще се прекрьща цялъ на русски и ще повика русскитѣ **станови**е **пристави** да го облагочестятъ.

Ако русскитѣ офицери не се бѣха върнали въ Руссия, слѣдъ 6-ий Септемврий, Князь Алесандръ щеше да се свали отъ прѣстола чрезъ тѣхъ, и Бендеревци, Груевци, Радко Димитриевци щѣха днесь да командуватъ роти въ Туркестанъ, въ Хива или Сахалинъ; но понеже русскитѣ офицери липсваха, трѣбаше да се употрѣбатъ за **маша** българитѣ, или по-вѣрно, ония отъ българскитѣ офицери, които бѣха лишени отъ всѣка добродѣтель, отъ всяко человѣческо чувство, като Никифорова, Бендерева, Груева, Радко Димитриевъ, Зафирова и прочее. Хора които сѫ лишени отъ въспитание, хора полуобразовани и съ ограниченъ умъ могатъ всѣкога да се подкупятъ било съ пари, било съ обѣщания за чинове, почести, било съ всичко това заедно. Това се постига още по-лесно, когато има и **жени** замѣсени въ съзаклятието.

Тая е причината за сваляпието Княза Александра отъ Българския престолъ. Слѣдъ това остава да раскрия срѣдствата, които престѫпницитѣ употрѣбиха за да наложатъ на войската и народа своето дѣло.

За да направимъ това трѣбва да прибѣгнемъ къмъ събранитѣ документи по позорното дѣло отъ 9-й Августъ.

III.

Първото заключение до което додохме отъ прочитанието на тия документи е, че авторитѣ на преврата отъ 9-й Августъ сѫ **калпазани, сахтикяри**, понеже тѣ фалшивицираха подписитѣ на Каравелова и Никифорова въ телеграммитѣ, съ които наводниха България презъ първитѣ дни на своето престѫпление.

Ето нѣколко отъ тия телеграмми съ фалшиви подписи:

1-о) До Окрѫжнитѣ Управители, **съ исключение на Видинския.**

Принцъ Батембергъ низверженъ отъ престола. Направете митинги № 1 **Каравеловъ.**

2-о) Стара-Загора. Окрѫжному Управителю:

Княза е сваленъ. Митинги трѣба да се правятъ въ смисълъ на сдобрение съ Руссия. № 10. **Каравеловъ.**

3-о) Руссе. Подполковнику Филову.

Незабавно се распоредете да присѣгнете и Търновския полкъ. Отговаряте лично за всичко. № 10 **Министръ Никифоровъ.**

4-о) Стара-Загора. Командующему Полка.

„Незабавно испълнете всичко което ви е предписалъ Главнокомандующия на Армията Груевъ. № 17.

Майоръ **Никифоровъ.**

5-о) Руссе Капитану Ангелову.

Вие се назначавате временно да завѣдвате флотилията. Кога узнаете гдѣ сѫ Бланкъ и Луцкий съобщете. № 14.

Майоръ **Никифоровъ.**

ОКР. НАР. БИБЛИОТЕКА - ВАРНА
№ 17578 / 1988 г.

6-о) Царибродъ. Околийскому Началнику.

„Распоредете се щото куриера испратенъ отъ Австрийското Консулато (Агентство) отъ София за Пиротъ, трѣбва въ никой случай да не се пуща да мине границата и трѣба да го върнете назадъ. № 6.

Майоръ **Никифорвоъ.**

Сега се поражда питанието кой е фалсифициралъ тия подписи, кой е правилъ тия **калпазанлѫци**. Нѣма съмнѣние, че сѫ ги правили водачитѣ на казанния превратъ и именно **Бендеревъ, Груевъ,** и съдружие. Впрочемъ въ първитѣ три дена на тоя превратъ, нѣщо, което е добрѣ извѣстно, никой други, освенъ тия двама хубостници и двама-трима тѣхни подвѣдомственни, не е пращалъ телеграмми вънъ отъ София. Слѣдователно неможе да има нито най-малкото съмнѣние че фалсификаторитѣ на горѣказаннитѣ подписи сѫ Груевъ и Бендеревъ.

Слѣдъ това поражда се ново питанье: Нима Каравеловъ и Никифоровъ не сѫ били съ престѫпницитѣ отъ 9-й августъ? Нима тѣ сѫ били противъ тоя превратъ и въ полза на князя?

Това нѣщо неможе да се допусне, понеже извѣстнитѣ показания на Груева и Бендерева [1]) доказватъ, че тоя превратъ е craналъ съ знанието на Никифорова, на Каравелова и на Цанова; тѣ обаче се държаха първитѣ дни на страна, показаха се даже противници на това престѫпление, нѣщо което хвърля още по-голѣмо пятно върху тѣхната нравственность.

Сваляниeто князь не прилича на обикновененъ хапъ, тоя хапъ е по-голѣмъ отъ една диня и неговото гълтанье не е лесно нѣщо.. Хитръ и лукавъ е Петко Каравеловъ. Човѣкъ, който цѣли седемь години можа да скрие отъ всѣкиго своитѣ тьмни цѣли; който никога не е излѣзвалъ да засвидѣтелствува или опровергае нѣкоя истина, естественно е, че на 9 августъ, когато имаше отговорность, скри се задъ вратата. Не рачи той на 9-й августъ, да се обяви за другарь на Бендерева и Груева той се оттегли на страна за да види отзива, който 9-й августъ ще намѣри въ България и да дѣйствува тогава съ пълна вѣра, че нѣма да си строши вратѫ. Ако народа прегърнеше съ радость преврата, Каравеловъ щеше да излѣзе и да вика че той го е направилъ и че Бендеревъ и С-ие сѫ били неговитѣ орѫдия, ако населението отблъсне това престѫпление, тогава и той щеше да се обяви противъ него и щеше да иде да тегли въжето на виновницитѣ. Сѫщата политика държаха и двамата му събратия Никифоровъ и Цановъ.

---

[1]) Виновницитѣ отъ 9 Автустъ отъ З. Стояновъ.

Впрочемъ Каравеловъ е дѣйствовалъ и други пѫть по сѫщия начинъ. За Пловдивския превратъ на 6 Септемврий 1885 той държа сѫщото поведение. Каравеловъ насърдчаваше нѣкой пѫть ония, които готвеха съединението, а други пѫть ги обесърдчаваше и псуваше. Като избухна Пловдивския превратъ, Каравеловъ се смая и незнаеше какво да почне: да се присъедини ли съ патриотитѣ отъ 6-й Септемврий или да се съгласи съ портата за смазваньето на възстанницитѣ, както предлагаше Драганъ Цанковъ. По-послѣ когато работитѣ се умѫчняваха, той псуваше съединението и неговитѣ създатели, а когато положението се поправяше, той неможеше да се нахвали, че автора на това съединение билъ той самъ.

Надѫхани отъ такива **хубави** начала Каравеловъ и Никифоровъ постѫпаха по сѫщия начинъ и на 9 Августъ; тѣ не само че се оттеглиха на страна на тоя день, но даже се показаха като че не одобряватъ преврата, който се бѣше извършилъ съ тѣхното знание и одобрение. Въ всѣкий случай, истината е, че тѣ стояха на страна, че тѣ не сѫ подписали горѣизложенитѣ телеграмми и че тѣхнитѣ подписи подъ тия документи сѫ били фалсифицирани отъ Бендерева, Груева и С-ие.

IV

Нашитѣ издирвания ни доказаха още, че Бендеревъ и Груевъ сѫ безсрамни **лъжци**, че тѣ умѣятъ да употребяватъ **лъжята** съ извънредно искуство, ето доказателства:

Азъ прѣпечатахъ по горѣ телеграммата на Груева която видяхъ въ Шуменъ и въ която се говори че се съставило въ София **привременно правителство** отъ Каравелова, Стамболова, Цанкова, Бурмова, Т. Икономова, Величкова, Маджарова, Радославова, Манова, Стоилова, Грекова и Никифорова. Вѣроятно Бендеревъ и Груевъ ще сѫ се извѣстили скоро, че хората по вънъ не вѣрватъ на това правителство, съставено отъ всичкитѣ партии, понеже сѫ се видѣли принудени да распратятъ на много мѣста слѣдующитѣ разяснения: „Министерски Съвѣтъ има, а сѫщеврѣменно и **коалицинно правителство отъ сичкитѣ партии**". 2)

---

2) Телеграмма N18 до Отрѫж. Управитель въ Стара-Загора.

За сѫщото коалиционно правителство се говори и въ една телеграмма до г. Радославова въ Варна, която гласи така: Отъ временното правителство излѣзоха вече телеграфически и печатни прокламации къмъ Българския народъ. Отъ **коалиционния комитетъ** на наличнитѣ членове на първоначалния съставъ на временното правителство и отъ по виднитѣ членове на разнитѣ партии ви е повѣрено министерството на Правосѫдието. Като Ви честитя и най-сърдечно поздравлявамъ, моля по-скоро да побързате за София. Тука всичко благополучно и отъ всѣкадѣ телеграмми за митинги. № 33.

Подпис. Майоръ **Груевъ**“.

Кога е сѫществувало това коалиционно чудовище, което име нѣма и което се нарича ту **правителство** ту **комитетъ**? Кога напримѣръ Стамболовъ или Грековъ или Мановъ сѫ давали съгласието си да ги турятъ въ едно и сѫщо **ашуре** съ Бурмова, Т. Икономова, Д. Цанкова и прочее? Тия телеграмми не сѫ ли **лъжи**? Такива постѫпки не сѫ ли чудовщни измами? Безнравственность и подлость?

Бендеревъ, Груевъ и тѣхнитѣ помощници увѣряватъ, че сѫ направили една услуга на отечеството като свалили Княза Александра, че сѫ испълнили съ това едно **„всеобщо народно желание.“** Най-първо нека покажатъ мандата, който народа имъ е далъ да испълняватъ неговитѣ желания. Послѣ, ако това да бѣше истина, тѣ нѣмаха нужда да прибѣгватъ къмъ **калпазанлъци, сахтикярлъци,** къмъ **лъжи** и **измами**; напротивъ, тѣ трѣбаше да излѣзатъ предъ народа съ самата истина и тогава да видятъ какво впечатление ще произведатъ тѣхнитѣ дѣла върху Българското население. Тѣхното прибѣгвание къмъ лѫжитѣ и калпазанлъцитѣ доказва, че тѣ сѫ знаяли че вършатъ прѣстѫпно дѣло, че тѣ сами сѫ били убѣдени какво народа обича Княза си, но че сѫ искали **да наложатъ на България своята собственна воля,** или повѣрно, волята на ония които сѫ ги подкупили за да направятъ това престѫпление и да хвърлятъ отвечеството въ опасность.

По сѫщия начинъ тѣ **излъгаха** населението и за съставянието на Министерството. Тѣ извѣстиха народа че въ новото правителство биле влѣзли и г-да **Величковъ**, (който се намираше тогава въ Мехадия) **Радославовъ**, (който бѣше въ Варна) и **Никифоровъ**, (който не излизаше отъ кѫщи) когато това бѣше чиста лъжа, понеже нито единъ отъ тия трима господа не прие наложената нему длъжность. Г-нъ Радославовъ протестира даже високо за злоупотрѣблението което Бендеревъ, Груевъ и с-іе правяха съ неговото име.

V

Нека дадемъ обаче още нѣколко доказателства за наклонностьта на престжпницитѣ отъ 9-ий Августъ безсрамно да **лъжатъ**. Преди всичко ето едно **Окржжно** отъ Груева, което доказва извънредния му талантъ да маневрира измамата:

„До всичкитѣ Окржжни Управители, военни началници, Команданти Бригади, Команданти на Полковетѣ, на Сѣверна и Южна България“:

„Съобщавамъ за свѣдение, че принцъ Батембергъ, днесь часътъ подиръ пладня, бѣ изваденъ отъ яхтата и оставенъ на влашкия брѣгъ близо до градеца Четати. Подпис. Главно-Командующий на Българската Армия Майоръ **Груевъ**“.

Негово Височество се испращаше направо въ Руссия, а Груевъ извѣстява на всичкитѣ военни и административни власти, че господаря билъ изваденъ на „влашкия“ брѣгъ. Широката гласность която казания Майоръ дава на своята **лжжа**, като праща тая новина до всичкитѣ власти въ България, принуждава хората да вѣрватъ, че той е влюбенъ въ това свое искуство и търси да смае вселенната съ тая своя безнравственна дарба.

Но нека слѣдваме. Първата Окржжна телеграмма до управителитѣ, която носи фалшивия подписъ на Каравелова, и съ която се извѣстява сваляньето на господаря е така адрессувана. „До Окржжнитѣ Управители „**съ исключение Виддинския**“. Господиновцитѣ Бендеревъ и Груевъ ще сж се боели отъ Виддина и за това сж се старали да не се ознава тамъ престжплението имъ преди то да се одобри отъ другитѣ мѣста на България. Едвамъ вечерьта, на 9-ий Августъ, Майоръ Груевъ испраща въ тоя градъ извѣстие за станалото въ София, като ударва слѣдующата телеграмма:

„Виддинъ, Командующему Бригадата“.

„Оказва се че **по погрѣшка** вамъ не е билъ съобщенъ направо факта за отричаньето (!) отъ престола на Княза Батемберга. Като ви съобщавамъ за станалото, азъ считамъ за нужно да ви кажа, че туй събитие бѣше предизвикано отъ необходимостьта да се спаси отечеството ни . . . . №19. Подпис. Главно-Командующий на Българската армия Майоръ **Груевъ**“.

Подчертанитѣ думи сѫ забѣлѣжителни; тѣ отново доказватъ, че престѫпницитѣ сѫ се бояли отъ честностьта на Видинскитѣ офицери и за това сѫ се принудили не само да скриятъ отъ тѣхъ нѣколко време своето престѫпление, но и когато имъ го извѣстятъ, да забулятъ своето дѣло съ нѣкакво си патриотическо було, отъ страхъ да не би Видинската войска да погледне на криво тоя превратъ ако той му се съобщи така сухо, както на другитѣ гарнизони. Тѣ сѫ се обаче лъгали въ своитѣ предположения: не само Видинския, но всичкитѣ гарнизони се подигнаха за честьта си и княза си, когато мрьсотата на престѫплението стана очевидна.

Да разгърнемъ сега **Държавния Вѣстникъ** и да намѣримъ и **официялни** доказателства за **лъжитѣ** на тия господиновци. На 11-ий Августъ Капитанъ Бендеревъ обнародвалъ въ тоя вѣстникъ слѣдующето **обявление**:

„Нѣкой злонамѣренни лица пръскатъ настойчиво всѣкакви лъжливи слухове изъ публиката — мѣжду другитѣ, че нѣкои отъ полковетѣ не били ужъ дали клѣтва за вѣрность на временното правителство.

„Военното Министерство обявява, че **всичкитѣ български полкове** отъ двѣтѣ страни на Балкана сѫ приподнесли вече такава клѣтва.

„При това Военното Министерство предупредява, че пръскачитѣ на подобни слухове изъ публиката ще бѫдать предадени на **полевоя военень Сѫдъ**. София, 11 Августъ. Подпис. Другаръ на Военния Министръ отъ Генералния Щабъ, Капитанъ **Бендеревъ**.“

Както казахме по-горѣ, това официялно обявление носи датата 11 Августъ, и въ него се увѣрява, че **всичкитѣ български полкове** сѫ дали клѣтва на привременното правителство; а на 12 Августъ сутреньта се състави новото правителство, слѣдъ като Груевъ си даде оставката въ рѫцетѣ на **Каравелова**. Ето впрочемъ тая оставка извадена отъ сѫщия „Държавенъ Вѣстникъ“.

„До Господина Предсѣдателя на Привременното (второто) правителство, П. Каравелова.

„Имамъ честьта да Ви обява, че си давамъ оставката отъ командуванието на войскитѣ. София, 12 Августъ 1886 година. Подпис. Майоръ **Груевъ**.“

Както виждате, благородна, мекка, парламентарна е тая оставка, като че ни Груевъ, ни Каравеловъ се ѣли лукъ. Тая оставка е написана тогава именно, когато денщика на Груевъ е тжналъ червенитѣ му гащи въ Куфарчето, съ които гащи заедно е била прегжната и покровителската воля.

На тоя сжщий день, 12 Августъ, Бендеревъ и Груевъ, двамата предрѣшени като престжпници, бѣгаха по сжщия пжть, по който тѣ прекараха преди три дена княза Александра. Не е ли явенъ тука божия гневъ? Не е ли очевидно божието наказание, което сполети тъй скоро тия клѣтво-пресжпници, тия предатели, тия разстроители на отечеството България? — Въ Рахова тѣ се опитали да избѣгнатъ на срѣшния брѣгъ, тѣ сж били даже качили въ враницата и отдалечили отъ българския брѣгъ, но гимиджията омирисалъ работата, осѣтилъ че това сж злодѣйци, които бѣгатъ отъ заслуженото наказание и побързалъ да се върне назадъ въ Рахово за да предаде тия двама хубостници въ ржцетѣ на правосждието.

Горнитѣ документи стигатъ за да убѣдятъ всѣкиго, че тия личности сж безрамни **лъжци**. За насъ обаче тия документи бѣха излишни за да додемъ до сжщото заключение. Единъ лъжецъ всѣкога въ разговора си повтаря и потретва думитѣ: „Ама **истината** ти казвамъ! Вѣрвай това е самата **истина**! Бжди увѣренъ че азъ не **лжжа**! Азъ никога не искривявамъ истината . . . . !“

Тия увѣрения сме ги чували почти отъ устата на всѣки руссинъ, съ когото сме биле познати, и това ни е направило да вѣрваме че въобще Русситѣ лъжатъ безсрамно; сжщитѣ увѣрения се чуватъ и отъ Бендерева и Груева, за това тѣ сж били за насъ майстори-лъжци. Ето и въ това отношение едно твърдо доказателство:

„Азъ никога не съмъ **лъгалъ**, казва Бендеревъ, и се надѣвамъ че и Вие скоро ще се убѣдите въ това.“ Така пише той на г. Кжнчева въ Видинъ, като го увѣрява, че всичкитѣ Български гарнизони биле готови да въстанатъ противъ правителството и че само Видинския гарнизонъ е останалъ на страна.[1] Надѣвамъ се, че моитѣ слова нѣма да излѣзатъ **лъжливи** и този пжть, казва сжщия на г. Мечконова, **както и всѣкога не сж били лъжливи**[2].

Единъ человѣкъ който мрази лъжата и говори всѣкога истината, знае че хората го вѣрватъ и за това нѣма нужда да дава увѣрения, че не лъжи; а оня който постоянно лъже, знае че свѣта го е разбралъ каква стока е и за това осѣща нуждата постоянно да увѣрява че не лъже, като предполага, че ако не даде тия увѣрения хората нѣма да повѣрватъ на думитѣ му. Нѣма съмнѣние, че тоя родъ хора лъжатъ и когато даватъ и когато не даватъ тия увѣрения.

---

[1] Писмо обнародвано въ бр. 32-ий на в. „Свобода“.

[2] Писмо обнародвано въ бр. 36-ий на в. „Свобода.“

За голѣма жалость, че хората на Россия, въ България, девиза имъ е: **лъжата, измамата** и **калпазанлѫка.** Съ безчестие сѫ почнали тѣ, съ позоръ ще да свършатъ. Поглѣднете на писмата, запискитѣ и корреспонденциитѣ на всичкитѣ **заемисти** било въ Сливенъ, Бургасъ, Руссе и Силистра, „**Подиръ 15 дена, русскитѣ войски сѫ тука**“, казалъ Нобоковъ, когато отишелъ въ Анхиало да бунтува населението. „**Има бунтове въ: Оряхово, Дрѣново, Шуменъ** и **други мѣста**, пише Узуновъ и Кръстевъ, а подиръ десять минути, ровятъ кальта на Дунава. Лъжа, лъжа и пакъ лъжа! Но хора, които сѫ възстанали да продаватъ свободата на своето отечество на единъ идиотинъ и кървъвъ тиранинъ царь — можятъ ли да не лъжатъ?

VI

Нашитѣ издирвания показаха още, че престѫпницитѣ отъ 9-ий Августь сѫ **люти, тирани, звѣрове** които не се спиратъ предъ никое **насилство** за постиганье злонамѣреннитѣ си планове. Самото сваляньe на Господаря стига за да подтвърди тия наши думи. Ето ви и други доказателства за това.

За да наложатъ волята си на българското население продажницитѣ отъ 9-ий Августъ употребиха всѣкакви насилствия противъ телеграфиститѣ, противъ офицеритѣ, противъ вѣстникаритѣ и противъ населението, което тѣ се опитаха да заблудатъ чрезъ лъжливи извѣстия и да задушатъ, като му запретиха да исказва волята си. Защо бѣха вичкитѣ тия насилствия когато сваляньето на Негово Височество било станало **съ съгласието на народа** и било за доброто на отечеството?

1-о). „Видинъ, Подполковнику Любомскому.

„Незабавно **арестувайте Началника на телеграфната станция** за измѣнническото му отношение къмъ правителството. Замѣстете го съ другъ надѣжденъ. № 62. Подписалъ капитанъ, **Бендеревъ.**“

2-о). „Руссе, Подполковнику Филову

„Днесь незабавно отправете въ Търново единъ офицеръ да предаде на командира на полка заповѣдьта за **немедлено арестуванье Началника на Търновската Телеграфна Станция**, като се замѣсти съ подначалника на сѫщата станция. Началника да се испрати въ Руссе **подъ конвой**. Сѫщия офицеръ да предаде Командиру на полка, че той отговаря за реда и тишината, **никакви митинги да не позволява**, всѣкой който си позволи да вълнува умоветѣ, **незабавно да бѫде арестуванъ**. № 36. Подписалъ капитанъ **Бендеревъ**."

3-о „До Началницитѣ Станции въ София, Руссе, Варна, Бургасъ, Пловдивъ и Видинъ.

„До второ распореждание не приемайте никакви депеши отъ частни лица или консули, били тѣ шифровани или не за странство №. 34. Майоръ **Груевъ**."

4-о. „До Началникъ Станции, Михаиловъ. Пловдивъ.

„**Отговарате съ главата си** ако давате подобна телеграмма безъ мое разрѣшение. № 21 Майоръ **Груевъ**."

5-о. „Руссе, Началникъ станции. Майоръ Груевъ заповѣдва да задържите всичкитѣ депеши отъ Стамбулова. **Обретеновъ**.

6-о „Началникъ станции Плѣвенъ. Депешатата за Окрѫжния Управитель въ Ряхова непременно треба да се спре по заповѣдъ на Главно-командующия Майоръ Груевъ.

Директоръ: **Ради Ивановъ**."

7-о „До всичкитѣ Началници станции въ Сѣверна и Южна България.

„Заповѣдвамъ Ви най-строго да не приемате и не раздавате телеграмми съ съдържанье **противъ сегашното правителство**, които могатъ да предизвикатъ заплитания въ страната. За всичко съобщавайте мень въ София. За когото се докаже че не съблюдава настоящето, **ще бѫде предаденъ на полевоя военен съдъ и въ 24 часа растрѣлянъ**. Главно-Командующий Майоръ Груевъ."

И тъй, тия спасители на България обѣщаватъ разстрѣлянье въ 24 часа на всѣки телеграфистъ, който би приелъ и испратилъ една телеграмма съ съдържание не такова, каквото аресва на привременното правителство! Такава **свобода**, такива **благодѣяния** не сѫществуваха въ България презъ времето когато Князь Александръ ни управляваше и Г-да Каравеловъ, Никифоровъ, Бендеревъ и С-іе свалиха Негово Височество отъ престола за да ни облагодѣтелствоватъ съ такива неоцѣними добрини!

Цѣльта на тая драконическа мѣрка бѣше да се забрани на хората да се освѣтлятъ върху положението на работитѣ, като поискатъ свѣдения отъ приятелитѣ си и познайницитѣ си отъ други градове. Сѫщата цѣль сѫ имали престѫпницитѣ отъ 9-й Августъ, като сѫ испратили слѣдующата окрѫжна телегрмма:

8-о. „До всичкитѣ Окрѫжни Управители.

„Издаваньето на каквито и да би било политически вѣстници и брошури се запретява до второ распорежданье. Предлагамъ Ви да земете **строги мѣрки** за точното испълнение на това распореждание. № 6774. Министръ на Вѫтрѣшнитѣ Работи **Д. Цанковъ.**“

Споредъ Русситѣ и Цанковиститѣ Князь Александръ билъ единъ **бичъ** за народа, единъ изворъ за злини и страдания и че неговото изгонванье отъ България щяло да докара голѣми добрини на отечеството. Тогава защо сѫ тия драконически мѣрки противъ населението? Защо не оставаха свободенъ народа да ликува за избавлението си отъ тоя **бичъ** и да плете лаврови вѣнци на избавителитѣ си! Защо бѣха тия запрещения на митинги, тия арестувания на телеграфисти?

VII.

Ако и да е излишно да се говори за террора, който се въведе надъ населението, понеже той е на всички извѣстенъ, не е злѣ да се подтвърди това нѣщо и съ доказателства.

Всѣкий знае, че първото „благодѣяние“ което се направи на България, въ сѫщата минута когато Негово Височество се изнесе отъ двореца си, бѣше **Военното положение.** Княза лошъ, да го свалимъ за да управляваме ние въ военно положение, съ Полевия Сѫдове и съ други подобни свободолюбиви учреждения!

Капитанъ Бендеревъ телеграфира слѣдующето на капитана Башулкова въ Вратца:

1-о „Вие като воински началникъ сте и комендантъ на града. **Административнитѣ власти ви се подчиняватъ.** Поддържайте всѣкакви митинги **въ полза на сваляньето на Князя.** № 18.“

Отъ своя страна майоръ Груевъ казва слѣдующето на Видинския Командантъ на Бригадата въ телеграммата № 19 която се печата по горѣ.

2-о „. . . . . Вземете всичкитѣ мѣрки за да се спазе преди всичко реда и тишината въ ввѣренния вамъ Бригаденъ районъ, за което Вие отговаряте лично. Съгласно съ обявеното военно положение, **Вий сте висший надзиратель надъ Администрацията**, за това, ако е нуждно, вземете всичкитѣ мѣрки за удържанье на реда. № 19."

3-о „Орхание, Околийскому Началнику.

„Най убѣдително увѣрете населението да не се тревожи и да си глѣда мирнитѣ занятия. На всѣкадѣ въ Южна и Сѣверна България владѣе пълна тишииа (!!!), спокойствие и **благоразумие** (сиречь страхъ). Но ако се укажатъ при все това смутители на спокойствието, **арестувайте и незабавно ги предавайте на военния сѫдъ.** За реда отговаряте. № 31.

(Подп.) Главнокомандующий Майоръ **Груевъ**."

И тъй, Княза се испъди за да може да се дава на воененъ сѫдъ всѣкий който не е благодаренъ само съ мирнитѣ си занятия, който се интересува съ народнитѣ дѣла, който не ще да е **благоразуменъ**, тъй както го разбиратъ Бендеревъ, Груевъ, Драганъ Цанковъ и С-ие."

Въ всѣка телеграмма тѣ порѫчватъ да се179 зематъ **военни** мѣрки **за да се запази реда.** Отъ кого да се запази тоя редъ? Кой заплашва да го наруши и защо? Има ли значение че тия думи значатъ слѣдующето: „Населението обича толкова много Княза си, щото е въ състояние да се подигне за него и съ орѫжие въ рѫка. Вие военни коменданти трѣба да смажете това население и да му наложите нашитѣ прищевки, и за улеснение страната се обяви въ военно положение, сиречъ тя се тури подъ вашия произволъ." Нѣмаше обаче военни изъ България, които да тѣглятъ ножь върху населението.

VIII.

Клевета е обаче това което казваме, че Бендеревци, Груевци, Цанковци не сѫ свободолюбиви, че тѣ запрещаватъ на хората да се занимаватъ съ народнитѣ дѣла. Напротивъ, тѣ позволяватъ, тѣ насърдчаватъ даже всичкитѣ **гюрюлтии**, които сѫ въ полза на тѣхното престѫпление. Читателя е срѣщналъ по-горѣ една депеша съ фалшивъ Каравеловъ подписъ до Окрѫжния Управитель въ Стара-Загора и въ която се казва:

1 о „Княза е сваленъ. Митинги **треба** да се правятъ въ смисълъ на сдобрение съ Россия. № 10."

Една втора депеша до сѫщия управитель въ Стара-Загора и която носи подписа на Майора Груева заповѣдва слѣдующето:

2-о Митинги се допущатъ **само благоприятни на свалянието.** Противницитѣ се прислѣдватъ **строго.** Военно положение обявено . . . . . № 18."

Една друга депеша подъ № 18 и която носи подписа на Капитана **Бендерева** казва на Врачанския воинския началникъ слѣдующето:

„ . . . . . Поддьржайте **всѣкакви митинги** въ полза свалянього на Князя."

Като това да не е доста, сѫщия **Бендеревъ** телеграфирва и на Окрѫжния Управитель въ Враца да прави митинги. Тая телеграмма гласи така:

3-о „Враца, Управителю.

„Правянього на митинги се позволява и Ви се позволява **поощрението** имъ за въ полза на направеното сваляньe. № 21."

Чудното е, че тия хора позволяватъ на едни мѣста, като въ Враца и Стара-Загора, да се правятъ митинги, а на други съвсѣмъ запрещаватъ. Това може да се истълкува така, че тамъ дѣто позволяватъ, иматъ надѣжда че митингитѣ ще сѫ въ тѣхна полза, а тамъ дѣто забраняватъ тѣ ще се отнапредъ увѣрени, че митингитѣ не могатъ да бѫдатъ освѣнъ въ полза на Негово Височество и противъ горѣказанитѣ продажни — престѫпници. Търново напримѣръ, е градъ съ съмнително „благоразумие", та затова и Капитанъ **Бендеревъ** телеграфирва на Подполковника Филова слѣдующето: „ . . . . **Никакви митинги да не позволява** . . . . № 31." Умно дѣте!

IX.

Читателя ще помни обнародваното въ Държавния Вѣстникъ отъ **капитана Бендерева** обявление, за което се увѣряваше свѣта, „че всичкитѣ български полкове отъ двѣтѣ страни на Балкана сѫ предподнесли вече клѣтва на вѣрность на временното правителство." За да се убѣди всѣкий колко е голѣма тая **лъжа** и какви насилия се употрѣбиха за да се принудятъ да са закълнатъ ония полкове и офицери, които имаха злочестината да положатъ тая клѣтва, ние ще препечатаме тукъ телеграммитѣ, които имаме по тоя предметъ.

Ето една телеграмма, която самозванния Главнокомандующъ на Българската армия, Майоръ **Груевъ** отправилъ на Майора Блъскова въ Руссе:

1-о „Ако Подполковникъ Филовъ не се подчинява на распорежданията ми, то земете на себе си управлението на командството и на Бригадата, и го **арестувайте.**“

Прѣстѫпницитѣ отъ 9-й Августъ умѣятъ да вдѫхватъ на хората „благоразумие,“ и срѣдствата, които употрѣбляватъ за тая цѣль сѫ: **арестувания, полевой сѫдъ**, заплашвания съ **разстрѣлвания**, и други още, които не испълниха само защото нѣмаха време и сила. Нъ да слѣдваме.

2-о „Търново Командиру полка.

„Прави ви се строго мьмренье за дѣто сте се снесли съ **Майора Кисова** вмѣсто да испълните безпрекословно заповѣдьта на Главно-командующия. Предупреждавате се, че занапредъ **лично отговаряте** за всѣко неиспълнение приказанието. № 53. Подп. **Бендеревъ**, Другаръ на Министра.“

Още единъ **калпазанлъкъ**. Другарь на единъ Министръ, който се отказва отъ тая часть, който протестира противъ употреблението на неговото име въ Министерската листа.

Но да слѣдвамъ инквизиторскитѣ заповѣди на прѣстѫпницитѣ отъ 9 й Августъ:

3-о „Капитану Бахчеванову Сливница.

„Поменатитѣ въ телеграммата Ви офицери вземете подъ **строгъ надзоръ.** № 20. Подпис. за Министра капитанъ Бендеревъ.

4-о „Руссе, Подполковнику Филову.

„Незабавно се распоредете да прѣсегне Търновския полкъ. **Отговаряте лично за всичко.** № 15. Подп. Министръ **Никифоровъ.**“

Разбира се, че както тука, тъй и подъ слѣдующата телеграмма подписа на Майоръ Никифорова е фалшифицаранъ. Ето втората калпава телеграмма:

5-о. Стара-Загора, Командиру Полка.

„Незабавно испълнете всичко което Ви е предписалъ Главно-Командующия Армията, Майоръ Груевъ. № 17. Подписалъ Майоръ **Никифоровъ**“.

6-о. Видинъ Подполковнику Любомскому,

„Незабавно донесете въ Министерството приведенъ ли е подъ присяга на временното правителство Бдинския и Плѣвенския полкъ. **Ако до сутра Полковетѣ не прѣсегнатъ Вие сте отговорни лично.** № 48. За Министра (!) Капитанъ **Бендеревъ**“.

7-о. „Руссе, Подполковнику Филову,

„Телеграфирайте незабавно приведенъ ли е подъ присяга Търновския Полкъ; защо не е пресѣгналъ до сега? Обявете Командиру на Полка, че ще бѫде смѣненъ, ако не присѣгне Полка му **до довечера.** № 49. Подписалъ за Министра (!!) Капитанъ **Бендеревъ**".

8-о. „Сливенъ, Командиру Бригадата.

„Дайте най-категорическо приказание на Балканския Полкъ да пристѫпи незабавно къмъ присяга на новоназначеното временно правителство. Съобщете Командиру на Балканския Полкъ, **че той отговаря лично** за всичкитѣ промедления, които могатъ да се случатъ. Военнитѣ власти ще испълняватъ само приказанията ми и онѣзи на Военното Министерство. № 23. Подписалъ Главнокомандующий Майоръ **Груевъ**.

9-о. „Видинъ, Подполковнику Любомскому.

„Немедленно приведете Бригадата къмъ клятва. **Отговаряте лично за резултата.** Явете незабавно. № 24. Подписалъ Главнокомандующий Майоръ **Груевъ**".

10-о. „Сливница, Капитану Бахчеванову,

„Кажете на офицеритѣ отъ повѣреннитѣ Вамъ дружини, **които сѫ се отказали да присѣгнатъ на временното правителство,** да бѫдатъ **благоразумни, и още днесъ часа до 5 най-кѫсно слѣдъ пладня, да присѣгнатъ.** Съобщете имъ, че тѣзи които се откажатъ, ще бѫда принуденъ, съ съжаление, **да ги предамъ на полевоя военний сѫдъ немедленно.** № 28. Подписалъ Главнокоманд. Майоръ **Груевъ**".

11-о. „Сливница, Капитану Бахчеванову,

„Поручикъ Захарий Митовъ не е давалъ клятва въ София. Произведете разслѣдване и **подъ конвой нощесъ го испратете въ Командантското Управление.** № 1297. Софийский Командантъ Капитанъ **Марковъ**.

12-о. „Шуменъ, Командующему Бригадата.

„Въ Варна е станало нѣкакво **стълкновение** *) **мѣжду офицеритѣ отъ полка и Капитана Сарафова,** вслѣдствие на което Капитанъ Драндаревски билъ принуденъ да земе началствованието на полка. Предъ видъ на туй, въ качеството Ви на висши началникъ предлагамъ Ви да се отправите немедленно въ Варна и разберете каква е работата, като назначите за командующъ полка оногова, когото намѣритѣ за добъръ, като имате предъ видъ преди всичко спазванието на реда и тишината. № 96. Подпис. Главнокоманд. Майоръ **Груевъ.**

---

*) Пусто стълкновение! Млатиха Сарафова, като пѫдарска улия за неговото измѣнничество, а другаря му отъ София се шегува, че имало само стълкновение.

X.

Имаме още безчетъ други подобни телеграмми, които свидѣтелствоватъ за безчестнитѣ срѣдства, употребени отъ горѣказаннитѣ чапкѫнствующи личности, за да задушатъ народната воля и да натрапятъ на България едно чуждо иго, което тя нерачи, което цѣлия народъ отблъсва съ всичкитѣ си сили.

Всичкитѣ тия безчестни срѣдства обаче малко имъ помогнаха. Тѣхнитѣ телеграмми, тѣхнитѣ заповѣди, тѣхнитѣ заплашвания останаха безъ отзивъ; никой не слушаше тия самозванни Господари на България, никой не се подчиняваше на тия народни предатели, които се бѣха докопали до властьта чрезъ насилствие, клѣтвопрестѫпничество, злодѣяние, измама и продажность на русситѣ. Напротивъ, народната съвѣсть и потъпканата въ крака военна честь на Българската войска се пробудиха, България скочи като разлютенъ левъ противъ тия предатели и нейния гръмогласенъ ревъ принуди злосторницитѣ да се искриятъ изъ миши дупки. Бендеревъ и Груевъ първитѣ си свалиха погонитѣ, съблѣкоха мундиритѣ си, предрѣшиха се като разбойници и се опитаха нощѣ да избѣгнатъ народния гнѣвъ. Ако тѣ не се раскѫсаха отъ народа въ Ряхово, Видинъ и Търново, тѣ трѣбва да благодарятъ на Княжескитѣ власти, които ги закрилиха отъ разгнѣвената противъ тѣхъ тълпа.

Нека тоя епизодъ отъ младия нашъ народенъ животъ послужи за примѣръ на всѣки: на народа, както и на негови синове. Нека народа знае, че между синоветѣ му има и злодѣй, които му мислятъ злото, които му копаятъ гробъ; нека и тия синове знаятъ, че Българския народъ не иска да прилича на стадо отъ волове, което всѣки може да впрѣга, на което всѣкий има право да налага каквито хумоти му е угодно. Българския народъ има своя умъ, своя разумъ, своя воля, държи да е той самъ господаръ на своята участь и неостава никого да се располага съ неговитѣ сѫдбини. — Не иска България да я газятъ и управляватъ московци. Не ще тя покровитель-тиранинъ, който себѣ си не може да покровителствува, а стои запрѣнъ въ Гатченското кале!

* * *

19р.
боуч

ЦѢНА 20 СТ.